

CRUCIFIXIÓ O CORONACIÓ REIAL?
Anàlisi literària i lectura teològica a l'Evangelí de Joan

Josep Escós i Sarsanedas

CRUCIFIXIÓ O CORONACIÓ REIAL?

Anàlisi literària i lectura teològica a l'Evangeli de Joan

Josep Escós

Col·lecció TEXTOS

Edita: Institut Superior de Ciències Religioses

Ronda de Francesc Camprodon, 2. Vic

Disseny: Raimon Casals

Imprès a Gràfiques Diac. Vic

ISBN: ????????

Dipòsit legal: B-40587-05

CRUCIFIXIÓ O CORONACIÓ REIAL?
Anàlisi literària i lectura teològica a l'Evangelí de Joan

Josep Escós i Sarsanedas

Nota prèvia

Aquest treball té dues parts que són en part repetitives i en part complementàries. La primera part és l'anàlisi estructural feta amb detall del que anomeno «arquitectura literària» de l'evangeli i la segona és una repetició més simple per al lector que vulgui només conèixer el contingut sense els detalls de l'exegesi. En aquesta part faig una mirada de conjunt, una recapitulació i una conclusió.

PRIMERA PART

INTRODUCCIÓ

I jo, quan seré enlairat damunt la terra, atrauré tothom cap a mi. Deia això indicant de quina manera havia de morir (Jn 12,32-33).

1 Els relats de la Passió en els evangelis de Mateu i Marc

Els evangelis de Mateu i Marc en el relat de la passió amaguen la reialesa de Jesús i descriuen el prendiment, el judici, la passió i la mort de Jesús en clau de relat humà i accentuen molt el fracàs, la soledat, el desempar i la humanitat; deixen la comprensió d'aquella mort pels testimonis de les aparicions del ressuscitat. Només permeten entreveure l'altra mirada del crucificat per les paraules del centurió al peu de la creu que, un cop mort Jesús, exclamà: «és veritat, aquest era el Fill de Déu».

Tot amb tot, Jesús és presentat en altres llocs de l'evangeli, des de la Institució de l'Eucaristia en la Cena fins a la mort en creu, com un home que no perd mai el «fil directe» amb el Pare. Això es veu de manera

especial en la pregària a Getsemaní, en les respostes al gran sacerdot i en les paraules que diu un cop penjat a la creu.

Després de la resurrecció tots els testimonis abunden en el reconeixement d'Aquell com a Crist (Ungit).

2 La doble obra de Lluc (Evangeli i Actes)

L'obra de Lluc, en canvi, introdueix ja en el relat de la Passió uns retocs que interioritzen la narració i, com llambregades, fan veure que aquell home agafat, jutjat, crucificat i mort era el «Senyor». Fixem-nos, si més no, en una colla de detalls:

- L'àngel que el conforta a Getsemaní (Lc 22,43-44).
- La resposta a Judes després del bes (Lc 22,48).
- Els deixebles que l'anomenen «Senyor» (Lc 22,49).
- El domini de si mateix quan s'adreça als que l'havien vingut a agafar (Lc 22,52-53).
- La mirada a Pere després de la tercera negació (Lc 22,61).
- La triple proclamació de la innocència per part de Pilat (Lc 23,4.13-15.20).
- La reconciliació entre Pilat i Herodes a causa seva (Lc 23,12).
- L'aturada de Jesús, camí cap al calvari, per consolar les dones (Lc 23,27-31).
- Les paraules de perdó adreçades als que l'havien condemnat (Lc 23,34).
- La resposta a l'altre ajusticiat que li demana un record (Lc 23,39-43).
- Els darrers mots del moribund adreçats amb confiança al Pare (Lc 23,46).

Fins i tot després de la mort, Lluc posa tres vegades en boca del resuscitat que s'apareix unes referències a la passió com a acompliment del que havien dit Moisès, els profetes i els escrits (Lc 24, 7.27.44). Llegint

Lluc, hom veu que aquell home és el «Senyor» i hom s'adona que el relat descriu alguna cosa més que la condemna i crucifixió d'un reu.

Lluc contempla la passió i la humiliació de la mort des de la perspectiva de les escriptures.

- El primer és l'episodi dels deixebles d'Emmaús en què el camonant els obre els ulls citant-los les Escripures (24,27).

- El segon és l'aparició als onze reunits. Després d'ensenyar-los les mans i el costat, els cita també les escriptures (24, 45-46).

- El tercer és el relat del diaca Felip amb l'etíop en el desert (Ac 8,26-35).

En els dos relats apareix el teló de fons del **quart càntic d'Isaïes**. Reproduïm-lo:

¹³ «El meu servent triomfarà, serà enlairat, enaltit, posat molt amunt. ¹⁴ Així com tots s'horroritzen de veure'l —ja que, de tan desfigurat, ni tan sols semblava un home i no tenia res d'humana la seva presència—, ¹⁵ així també ell purificarà tots els pobles. Els reis no sabran què dir, quan veuran allò que mai no s'havia contat i comprendran allò que mai no havien sentit.» 53 ¹ Qui pot creure allò que hem sentit? A qui s'ha revelat la potència del braç del Senyor? ² El servent ha crescut davant d'ell com un rebrot, com una soca que reviu en terra eixuta. No tenia figura ni bellesa que es fes admirar, ni una presència que el fes atractiu. ³ Era menyspreat, rebuig entre els homes, home fet al dolor i acostumat a la malaltia. Semblant a aquells que ens repugna de mirar, el menyspreàvem i el teníem per no res. ⁴ De fet, ell portava les nostres malalties i havia pres damunt seu els nostres dolors. Nosaltres el teníem per un home castigat que Déu assota i humilia. ⁵ Però ell era malferit per les nostres faltes, triturat per les nostres culpes: rebia la correcció que

ens salva, les seves ferides ens curaven. ⁶ *Tots anàvem com ovelles disperses, cadascú seguia el seu camí; però el Senyor ha carregat damunt d'ell les culpes de tots nosaltres.* ⁷ *Quan era maltractat, s'humiliava i no obria la boca. Com els anyells portats a matar o les ovelles mentre les esquilen, ell callava i ni tan sols obria la boca.* ⁸ *L'han empresonat i condemnat, se l'han endut. I qui es preocupa de la seva sort? L'han arrencat de la terra dels vivents, l'han ferit de mort per les infidelitats del meu poble.* ⁹ *L'han sepultat amb els malfactors, l'han enterrat entre els opulents, a ell que no obrava amb violència ni tenia mai als llavis la perfídia.* ¹⁰ *El Senyor s'ha complagut en el qui ell havia triturat i afligit. Quan haurà ofert la vida en sacrifici per expiar les culpes, veurà una descendència, viurà llargament: per ell el disegni del Senyor arribarà a bon terme.* ¹¹ *«El meu servent, després del que ha sofert la seva ànima, veurà la llum i se'n saciarà; ell, que és just, farà justos tots els altres, perquè ha pres damunt seu les culpes d'ells.* ¹² *Per això els hi dono tots en possessió, i tindrà per botí una multitud, perquè s'ha despulatat de la pròpia vida fins a la mort i ha estat comptat entre els malfactors. Ell ha portat damunt seu els pecats de tots i ha intercedit per les seves infidelitats.»* (Is 52,13 - 53,12)

En aquest Quart Càntic d'Isaïes veiem com el mateix «servent» *que és tingut per res i menyspreat ... sense figura humana* (Is 53,3), *fa justos a tots els altres i el Senyor li donarà per botí una multitud* (Is 53,12).

Com s'ha dit abans, tant en l'aparició als dos deixebles que anaven camí d'Emmaús com en la dels onze reunits un cop els dos deixebles esmentats han retornat a casa, Lluç posa en boca del ressuscitat unes referències a la passió com a acompliment del que havien dit Moisès, els profetes i els escrits (Lc 24,27.44).

En el relat del diaca Felip i el bateig de l'etíop (Ac 8,4-40), Lluç encara és més explícit. Felip, un dels set diaques ha anat a Samaria i ha fet signes i prodigis. La gent el segueix admirada i tot li surt bé, però el seu treball és mancat de l'Esperit (Ac 8,16) i un mag vol adquirir aquest poder per diners (Ac 8,18). Felip entra en crisi i l'Esperit el porta al desert on ha de meditar què és el que no ha fet bé. La llum li ve per la lectura d'aquest quart càntic d'Isaïes que fa un eunuc en el seu carruatge, quan torna de pelegrinatge de Jerusalem. Quan Felip li ha d'explicar aquest fragment (Is 53,7), comprèn el lligam entre la creu i la resurrecció, entre el fracàs i la gràcia.

Ambdues lectures de Lluç condueixen a contemplar la crucifixió i l'anorreament de Jesús des de la perspectiva del «Senyor». Senyor: és el Ressuscitat.

L'EVANGELI DE JOAN

1 Una nova manera de llegir des de l'arquitectura literària.

En els darrers anys molts exegetes comencen a analitzar els textos des de l'estructura literària. Han observat que la literatura jueva té molta tendència a presentar elements concèntrics. En un episodi o paràgraf trobem, al centre, l'element principal que ens vol transmetre l'escriptor i, de manera simètrica, abans i després, els fets o paraules que el complementen. D'aquesta manera les paraules o conceptes que es diuen abans d'allò que ells consideren el centre les tornen a repetir després amb alguna variant que les complementa.

L'evangeli de Joan, doncs, quan ens relata la Passió ens dóna tres paràgrafs i cada un d'ells és concèntric. Escriu de tal manera el relat de la passió i la mort que no sabem si ens està descrivint una coronació reial o bé la condemna i execució de Jesús. Segurament les dues coses

simultànies. Això és el que intentaré explicar des de la perspectiva literària, vull dir analitzant l'escrit i aturant-me en les paraules de l'Evangeli i en el que en diríem l'arquitectura literària (l'ordre amb què estan col·locats els elements).

2 Un ritual amb tres elements

L'Evangeli de Joan ens ofereix, com he dit, una arquitectura literària que, un cop desentrellada, ens facilita la comprensió.

Imaginem la coronació d'un rei o la proclamació d'un general en cap de l'exèrcit. Quins elements tindrà la cerimònia?

Primer: Hi haurà la proclamació o l'anunci d'aquell que és l'elegit: **L'EXALTACIÓ**. Els pregoners anunciaran el seu nom i faran el possible per identificar-lo i ensenyar-lo al poble. Cal que la gent vegi bé qui és el que ha estat elegit.

Segon: Vindrà el torn dels elogis, l'explicació de les gestes que ha fet i les virtuts que el fan mereixedor de tal càrrec. S'explicaran d'ell obres importants i, si es tracta d'un militar, es descriuran les seves condecoracions que responen a actes de valentia i que justifiquen el seu ascens. És la **GLORIFICACIÓ**.

Tercer: Es procedirà a la cerimònia de la coronació o investidura. Aquesta cerimònia serà pública amb testimonis, lectura de les butlles o els decrets que el constitueixen en tal càrrec i la investidura amb les insígnies corresponents. És l'**ENTRONITZACIÓ**.

Aquest gènere literari que trobem en el relat de la Passió segons Joan no és pas singular. El trobem en altres episodis del Nou Testament i, probablement, en altres escrits d'aquell moment.

Busquem aquests tres elements en altres llocs de la mateixa escrip-

tura. El més paradigmàtic, encara que més breu, és l'himne de la Carta als Filipencs.

Analitzem-lo:

Tingueu els mateixos sentiments que tingué Jesucrist: Ell, que era de condició divina, no es volgué guardar gelosament la seva igualtat amb Déu, sinó que es va fer no res: prengué la condició d'esclau i es féu semblant als homes. Tingut per un home qualsevol, s'abaixà i es féu obedient fins a la mort, i una mort de creu.

(Exaltació) Per això Déu l'ha exaltat i li ha concedit aquell nom que està per damunt de tot altre nom,

(Glorificació) perquè en el nom de Jesús tothom s'agenolli al cel, a la terra i sota la terra,

(Entronització) i tota llengua reconegui que Jesucrist és Senyor, a glòria de Déu Pare (Fl 2,6-11). [Si no es diu el contrari, els afegits o destacats a les cites són meus]

Aquests mateixos tres elements els trobem també, més resumits, en la carta de Pau a Timoteu. Diu:

Sense cap mena de dubte,

és gran el misteri de la pietat que es refereix a Jesucrist:

*Ell, manifestat en el cos, acreditat per l'Esperit; (**proclamació**)*

*aparegut als àngels, proclamat entre els pobles; (**glorificació**)*

*cregut en el món, endut a la glòria (**entronització**) (1Tm 3,16).*

Més ampliat trobem el mateix esquema ternari en altres llocs:

– El pròleg de Joan (Jn 1,1-18).

– L'himne de la Carta als Efesians (Ef 1,3-14).

– L'himne de la Carta als Colossencs (Col 1,16-20).

- L'anunci de l'àngel a Zacaries (Lc 1,13-17).
- L'anunci de Gabriel a Maria (Lc 1,30-35).

Doncs bé, l'Evangeli de Joan, pel que sembla, fa servir aquesta manera de procedir literària perquè el lector del relat de la passió i la mort del Senyor pugui contemplar també la coronació d'aquest Jesús com a Crist i Rei. Anem al detall i mirem com l'Evangeli ens presenta aquests tres elements valent-se d'una estructura literària. Observem cada un dels tres elements.

Primer element: L'EXALTACIÓ (Obra del Pare).

Jesús sabia el que li havia de passar: Ell és l'enviat (18,4a)

A Jesús, l'home diu: *Jo sóc* (ἐγώ εἰμι [2v]) davant els romans de la cohort i els guardes del temple. (18,4b-8).

B *S'havien de complir paraules que havia dit.*

L'enviat, HOME, respon al Pare: *He de beure la copa que el Pare m'ha donat.*

El porten davant d'Annàs (18,9-14).

C Pere diu: *Jo no sóc* (οὐκ εἰμι) deixeble (18,15-18).

D Paraules del Senyor. Jesús respon a Annàs: *He parlat obertament* (Ἐγὼ παρρησίᾳ λέλάληκα τῷ κόσμῳ). Reafirmació davant del guarda que l'ha pegat: *He parlat bé* (καλῶς 18,19-24).

C' Pere diu *Jo no sóc* (οὐκ εἰμί) deixeble (18,25-27).

B' El porten davant Pilat.

S'havien de complir les paraules que havia dit.

L'enviat, REI, respon al regne: La meva reialesa no és d'aquest món (18,28-36).

A' Jesús, el REI diu: *Sóc rei* (βασιλεὺς εἰμι) davant Pilat (18,37).

Comentari.

Al primer cop d'ull ja es veu que al centre de l'estructura hi ha les paraules del Senyor i per tant la resta d'elements estan posats per donar relleu a aquests mots. Es tracta de PRESENTAR el personatge als lectors de l'evangeli.

A//A' Si es tracta de coronar un rei primer s'ha de presentar el personatge. L'estructura literària comença i acaba afirmant la seva identitat:

Sóc jo // Sóc rei

«*Sóc jo* (davant dels que han anat a l'hort per agafar-lo) // *sóc rei*» (davant Pilat que li ha fet la pregunta). Posem en paral·lel aquests textos acarant-los per veure com la pregunta dels que el volen agafar i la pregunta de Pilat van en la mateixa direcció: aclarir ben bé de qui es tracta i oferir al lector la identitat d'aquest rei que serà enlairat.

L'expressió «sóc jo» té a més a més, un altre ressò en el món jueu. És atribuir-se el nom de Jahvè. Els jueus ja li havien recriminat que, en utilitzar aquests termes, es feia Déu (Jn 10,33).

Comparem els dos textos:

(Jesús) surt fora i els pregunta: «Qui busqueu?» Li respongueren: «Jesús de Natzaret.» Els diu: «**Sóc jo.**» També hi havia amb ells Judes, el qui el traïa. Així que Jesús digué: «**Sóc jo**», retrocediren i caigueren per terra. Jesús tornà a preguntar-los: «Qui bus-

Llavors Pilat se'n tornà a l'interior del pretori, féu cridar Jesús i li digué: «¿Tu ets el rei dels jueus?» Jesús contestà: «¿Surt de tu, això que em preguntes, o bé d'altres t'ho han dit de mi?» Pilat replicà: «Que potser sóc jueu? Són el teu poble i els grans sacerdots els qui t'han posat a les meves mans. Què has fet?» Jesús contestà: «La meva reialesa no és d'aquest món. Si fos d'aquest món, els meus homes haurien lluitat perquè jo no fos entregat als

queu?» Li digueren: «Jesús de Natzaret.» Ell respongué: «Ja us he dit que sóc jo. Però si em busqueu a mi, deixeu que aquests se'n vagin.» (Jn 18,4b-8)

jueus. Però la meua reialesa no és d'aquí.» Pilat li digué: «Per tant, tu ets rei?» Jesús contestà: «Tu ho dius: **jo sóc rei**. Jo he nascut i he vingut al món per donar testimoni de la veritat. Tots els qui són de la veritat escolten la meua veu.» (Jn 18,33-37)

B // B' Aquest Jesús manté tota l'autoritat. Autoritat ve d'autor: ell és l'autor i l'enviat al mateix temps i és el que pren la iniciativa. L'evangelista diu dues vegades que *s'havien de complir les paraules que ell havia dit*: la primera a l'hort on hi ha els que han anat per agafar-lo (18,9), i la segona quan, a casa de Pilat, el desconcerta perquè aquest no entén quina mena d'acusació han fet contra aquell home (18,32).

Comparem els dos textos:

S'havien de complir les paraules que Jesús havia dit: «Dels qui m'has donat, no n'he perdut ni un de sol.» Llavors Simó Pere es va treure una espasa que portava i d'un cop tallà l'orella dreta al criat del gran sacerdot. Aquell criat es deia Malcus. Jesús digué a Pere: «Guarda't l'espasa a la beina; ¿no he de beure la copa que el Pare m'ha donat?» Llavors la cohort romana, amb el tribú que la comandava i els guardes dels jueus, van agafar Jesús i el van lligar, i el dugueren primer a casa d'Annàs, que era sogre de Caifàs, el gran sacerdot

Després dugueren Jesús de casa de Caifàs al pretori. Era de bon matí. Però ells no van entrar dins el pretori, per no quedar impurs i poder menjar el sopar pasqual. Per això Pilat sortí a trobar-los fora del pretori i digué: «Quina acusació porteu contra aquest home?» Ells li contestaren: «Si aquest no fos un criminal, no te l'hauríem entregat.» Pilat els replicà: «Emporteu-vos-el vosaltres mateixos i judiqueu-lo d'acord amb la vostra Llei.» Els jueus li respongueren: «A nosaltres no ens és permès d'executar

d'aquell any. Caifàs era el qui havia donat als jueus aquest consell: «Val més que un sol home mori pel poble.» (Jn 18,9-14)

ningú.» Calia que es complissin les paraules que Jesús havia dit, indicant com havia de morir. (Jn 18,28-32)

C // C' Pere, en contrast, és presentat com «*el que no és*» en cada una de les dues vegades que la criada o els criats li retreuen que és deixeble d'aquell home. Aquest recurs literari, el contrast entre el «*sóc jo*» de Jesús i el «*jo no sóc*» de Pere utilitzat per l'evangeli de Joan, és més que un joc de paraules. Ressalta més el valor d'Aquell qui és (*sóc jo // sóc rei*).

Comparem els dos textos:

*Simó Pere i un altre deixeble seguien Jesús. Aquell deixeble, que era conegut del gran sacerdot, va entrar amb Jesús al pati de la casa del gran sacerdot. Pere s'havia quedat fora, a la porta. Però l'altre deixeble, conegut del gran sacerdot, va sortir fora, parlà amb la portera i féu entrar Pere. La criada que feia de portera digué llavors a Pere: «¿Vols dir que tu no ets també deixeble d'aquest home?» Ell respongué: «No, **jo no sóc.**» Com que feia fred, els criats i els guardes del temple havien preparat brases i s'estaven allà, escalfant-se. Pere també s'escalfava amb ells.* (Jn 18,15-17)

*Mentrestant Simó Pere s'estava allà dret, escalfant-se. Li digueren: «¿Vols dir que tu no ets també deixeble d'ell?» Ell ho negà: «No, **jo no sóc.**» Un dels criats del gran sacerdot, parent d'aquell a qui Pere havia tallat l'orella, li digué: «Però si jo t'he vist a l'hort amb ell!» Pere tornà a negar-ho, i a l'instant el gall cantà.* (18,25-27)

D Al centre d'aquesta perícopa que té una estructura quiàstica

A B C **D** C' B' A'

hi trobem unes paraules solemnes de Jesús, en resposta a Annàs, el summe sacerdot que diu:

Mentrestant, el gran sacerdot va interrogar Jesús sobre els seus deixebles i sobre la seva doctrina. Jesús li contestà: «Jo he parlat al món obertament. Sempre ensenyava a les sinagogues i al temple, on es reuneixen tots els jueus. Mai no he dit res d'amagat. Per què em preguntes a mi? Pregunta als qui m'escoltaven quines coses els deia; ells saben el que he dit.» Així que Jesús hagué parlat, un dels guardes que eren allà li va pegar una bufetada dient: «¿És aquesta la manera de contestar al gran sacerdot?» Jesús li respongué: «Si he parlat malament, digues en què, però si he parlat com cal, per què em pegues?» Llavors Annàs l'envià lligat a casa de Caifàs, el gran sacerdot. (Jn 18,19-24)

Amb aquesta manera de procedir se'ns presenta aquest personatge que serà coronat rei o, millor dit, que serà *enlairat*.

Tot gira entorn de les paraules centrals en les que Jesús explica davant d'Annàs qui és i quina cosa ensenya. Són les paraules del Senyor. En elles es veu que la seva identitat i el seu ensenyament són la mateixa cosa. Ja ho havia dit ell matix: *La doctrina que jo ensenyo no és meva sinó del qui m'ha enviat* (7,16). Ell s'identifica amb la seva missió. Els que l'han escoltat saben quines coses ha ensenyat. Sap què es diu quan respon al guarda: *Si he parlat com cal, per què em pegues?* Aquestes paraules semblen adreçades sobretot a la comunitat receptora de l'Evangeli, aquesta que en diem joànica, perquè la pregunta és sobre la mateixa missió i identitat. És com dir a la comunitat que aquest Jesús és el mateix que ha estat enviat i no té altra paraula que l'ensenyament que ha rebut del Pare.

Situades al mig de la pericope les paraules prenen un relleu especial.

Segon element: LA GLORIFICACIÓ (Obra del Fill).

Pilat pregunta: **Què és la veritat?** (18,4a)

A Pilat cedeix i el fa assotar. Rebuig enfront de Barrabàs. Reialesa: és coronat pels soldats que diuen: (Χαίρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, 18,38b -19,3).

B Pilat surt amb Jesús: *Aquí teniu l'HOME* (ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος) Responen: *Crucifica'l* (19,4-7).

C Pilat parla amb els grans sacerdots i els guardes del temple i té por (19,8-10).

D Paraules del Senyor davant Pilat. El poder ve de dalt (Οὐκ εἶχες ἐξουσίαν κατ' ἐμοῦ οὐδεμίαν εἰ μὴ ἦν δεδομένον σοι ἄνωθεν, 19,11).

C' Pilat té por en sentir les paraules dels grans sacerdots (19,12).

B' Pilat surt amb Jesús: *Aquí teniu el REI* (ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν) Responen: *Crucifica'l* (19,13-15).

A' Pilat cedeix i el lliura perquè el crucifiquin. Reialesa: el text del rètol (Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων). Rebutjat pels jueus (19,16-21).

Comentari:

El segon pas per a la coronació reial és la GLORIFICACIÓ, que vol dir la presentació de les qualitats d'aquell que serà el rei. En altres paraules, aquelles gestes que el fan gran. Introdueix aquesta part la pregunta de Pilat: «*Què és la veritat?*». Sembla que la qüestió quedi sense resposta però aquesta apareix en el centre de l'estructura que segueix: la veritat consisteix en que *tot poder ve de Déu*. Anem per parts.

En el cas de qualsevol rei o general de la terra els elogis vindrien amb l'explicació de les gestes assolides, les batalles guanyades i el coratge demostrat en les seves accions. Però estem davant d'un rei que té una reialesa diferent. Jesús surt del tot d'ell mateix i, com hem dit abans, la seva identitat s'identifica amb la seva missió. Per això la nova veritat consistirà en el reconeixement que tot el poder ve del Pare. Ni ell ni Pilat tenen res d'ells mateixos.

El paràgraf començarà palesant la feblesa del Pilat, que cedirà una i altra vegada als clams de la multitud. De la mateixa manera que en la perícope anterior les paraules de Pere dient *jo no sóc* contrastaven amb les del Senyor que deia *jo sóc*, ara la feblesa de Pilat contrastarà amb la fortalesa de Jesús fins al punt que Pilat ho reconeixerà a desgrat seu davant el poble.

A//A' Comença i acaba aquest paràgraf presentant la feblesa de Pilat, que cedeix davant les pressions dels jueus. Aquesta debilitat fa més gran la fortalesa d'aquell que rebrà el poder «de dalt». Condicionat pels crits dels que volen perdre Jesús, primer mana fer-lo assotar (19,1) i després manarà fer-lo crucificar (19,16). Tant en un lloc com en l'altre, la iniciativa no és d'ell. El fa assotar responent als jueus que li diuen: «*Aquest, no! Volem Barrabàs!*» (18,40) i el fa crucificar contestant també als grans sacerdots que repliquen: «*No tenim cap altre rei fora del Cèsar.*» (19,15).

Acarem els dos textos:

³⁸ *Li diu Pilat: «I què és la veritat?» Després de dir això, Pilat va sortir altra vegada a fora, on eren els jueus, i els digué: «Jo no li trobo res per a poder-lo inculpar. ³⁹ Però ja que teniu per costum que us deixi lliure algú en ocasió de la Pasqua, ¿voleu que us deixi*

Ells cridaren: «Fora, fora, crucifica'!» Pilat els diu: «¿Al vostre rei, haig de crucificar?» Els grans sacerdots respongueren: «No tenim cap altre rei

lliure el rei dels jueus?»⁴⁰ Ells van contestar cridant: «Aquest, no! Volem Barrabàs!» Barrabàs era un bandoler. 19 I Llavors Pilat féu assotar Jesús. (Jn 18:38 - 19:1 | *fora del Cèsar.» 16 Llavors Pilat els el va entregar perquè fos crucificat. (Jn 19,15-16)*

Després de l'assotament els soldats del governador reten homenatge a aquest rei: *Li van posar al cap una corona d'espines que havien trenat i el cobriren amb un mantell de porpra* (19,2). Pensen que estan fent una burla però l'evangelista ho llegeix en clau profètica i ens indica que aquests soldats estan proclamant la reialesa. Una lectura semblant de quan Caifàs decideix la mort de Jesús (Jn 11,51). I li diuen *Salve, rei dels jueus* (19,3).

El mateix passa quan Pilat ha cedit a les pressions i ha manat que Jesús fos crucificat. *Va fer escriure un rètol i el feu posar a la creu. Hi havia escrit: «Jesús de Natzaret, rei dels jueus»* (19,19). Aquest rètol proclama la reialesa de Jesús de tal manera que quan els grans sacerdots reaccionen i reclamen que es canviï l'escrit, Pilat no voldrà fer-ho. L'evangelista Joan subratlla aquest signe perquè *diu el que havia de dir*.

Acarem els dos textos referents a la proclamació de la reialesa llegits com a signe per l'evangelista:

Els soldats li van posar al cap una corona d'espines que havien trenat i el cobriren amb un mantell de porpra. 3 Se li acostaven i li deien: –Salve, rei dels jueus! I li pegaven bufetades. (19,2-3)

*Pilat féu escriure i féu posar a la creu un rètol que deia: «Jesús de Natzaret, el rei dels jueus». 20 Molts dels jueus el van llegir, perquè l'indret on havia estat crucificat Jesús queia a prop de la ciutat. El rètol era escrit en hebreu, en llatí i en grec. 21 Però els grans sacerdots digueren a Pilat: –No hi escriguis: **El rei dels jueus**. Posa-hi: Aquest va dir: Jo sóc el rei dels jueus. 22 Pilat contestà: –El que he escrit, ja està escrit. (19,19-22)*

B / B' Estem encara en l'apartat de la glorificació en el que dins el ritu de la coronació es presenta la idoneïtat del personatge. Noteu com Pilat entra on hi ha Jesús i surt on hi ha els jueus repetides vegades. Al governador li és assignat el paper d'*herald*. Va i ve mentre el rei es manté. Però hi ha dues sortides en les que fa alguna cosa més: en la una d'elles presenta Jesús a la multitud amb unes paraules solemnes: *Heus ací l'home* (19,5) i en l'altra proclama la reialesa: *Heus ací el rei* (19,14). Si ens abstraïem i prescindim de la imatge ensangrentada (a l'estil del film de Mel Gibson) d'aquell home lligat, amb la corona d'espines al cap, en el primer acte i el mirem assotat en el segon, i si som capaços de contemplar el ritus de la coronació, ens adonarem que Pilat proclama davant del poble que aquell era *realment home* (contra els gnòstics que pul·lulaven en aquell temps de la comunitat receptora de l'evangeli) i era *realment el rei* (contra els pagans que tan fàcilment veneraven els emperadors i tota mena de divinitats). L'evangelista no pot prescindir d'aquells docetes del seu temps que imaginaven Jesús com un home quasi transparent que no sofria i vol remarcar-los que era home de veritat i rei de veritat, només que la reialesa li venia exclusivament del Creador.

Acarem els dos textos i fixem-nos com aquest pregó de Pilat es fa contra la voluntat del poble que, en cada ocasió, crida: «*Fora, fora, crucifica'l!*». Pilat, que ha estat tan feble i ha cedit a la voluntat del poble, ara canvia perquè li correspon la funció profètica que li ve de Déu. Contra tots i contra tothom proclama que aquell és vertader home i que és vertader rei. Acarem els dos textos:

<p><i>Llavors sortí Jesús portant la corona d'espines i el mantell de porpra. Pilat els diu: –Aquí teniu</i></p>	<p><i>Quan Pilat sentí aquestes paraules, dugué Jesús a fora i es va asseure al tribunal en el lloc anomenat l'Empedrat, en hebreu Gàbata. Era el dia de la preparació de la Pasqua, cap al</i></p>
--	---

l'home! Quan els grans sacerdots i els guardes del temple el van veure, cridaren: –Crucifica'l, crucifica'! (19,5-6)

migdia. Pilat diu als jueus: –Aquí teniu el vostre rei. Ells cridaren: –Fora, fora, crucifica'!
Pilat els diu: –El vostre rei, haig de crucificar?
Els grans sacerdots resposgueren: –No tenim cap altre rei fora del Cèsar. (19,13-15)

D // D' Pilat té por de les paraules dels grans sacerdots i, alhora, té por de les paraules de Jesús. Aquí es veu molt palesament el contrast segons el qual el feble és el fort i el fort és el feble. El petit, que és Jesús lligat, acusat i sense defensors, té paraules d'autoritat i el fort, que és el governador, el que el pot condemnar, té por. Sembla que s'està reproduint el càntic del Magníficat. Comparem els textos abans i després de les paraules de Jesús. El governador ha endevinat que aquest home que pot condemnar té més autoritat que ell. Així queda clar que la proclamació de la reialesa de Jesús no la farà Pilat des del seu poder sinó des del seu rol profètic de «servidor del Senyor» que l'estructura literària de l'evangeli li assigna.

Quan Pilat sentí aquestes paraules, va agafar molta por. Va entrar altra vegada dins el pretori i preguntà a Jesús: –D'on ets, tu? Però Jesús no li tornà contesta. Llavors Pilat li diu: –A mi no em parles? ¿No saps que tinc poder per a deixar-te lliure o per a crucificar-te? (19,8-10)

Des d'aleshores, Pilat intentava de deixar-lo lliure. (19,12)

C Les paraules del Senyor a Pilat estan en el centre d'aquesta inclusió. En elles Jesús, en resposta a Pilat, dóna la clau de la seva glòria (glorificació). El secret és que tot poder ve de Déu. Contemplem el diàleg entre Pilat i Jesús:

Jesús li respongué: –No tindries cap poder sobre mi, si no l'haguessis rebut de dalt. Per això, el qui m'ha entregat a tu és culpable d'un pecat més gran. (Jn 19,11)

Aquestes paraules subratllen la idoneïtat i ens fan veure com la missió i la identitat són una mateixa cosa. Tot ho han rebut (ell i Pilat) de dalt.

Tercer element: L'ENTRONITZACIÓ (Obra de l'Esperit)

Pilat reafirma: **El que he escrit està escrit:** El testimoni de l'escriptura (19,22)

A El crucifiquen. Es reparteixen els vestits i la túnica (19,23-24a).

B Testimoni de l'escriptura: El repartiment dels vestits (Sl 22,9). Enumera les deixebles dones al peu de la creu (19,24b-25).

C El deixeble veu la HUMANITAT de Jesús: El fill i la mare (19,26-27).

D Paraules del Senyor: *Tot s'ha acomplert* (τετέλεσται [2 v]). Tot estava a punt per aquella diada solemníssima (ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ σαββάτου, 19,28-32).

C' El deixeble veu la DIVINITAT: *el qui ho veié ... perquè cregueu* (19,33-35).

B' Testimoni de l'escriptura. *Cap os trencat i «el traspassat»* (Za 12,10; Sl 34,21). Enumera els deixebles homes que l'ungeixen rei (19,36-39).

A' Revesteixen Jesús amb llençol d'amortallar (19,40).

Comentari:

El tercer pas, com hem dit, és la ENTRONITZACIÓ. Com hem vist les altres vegades al centre hi ha les paraules del Senyor.

L'evangelista Joan deixa ben clar que la crucifixió té tots els elements d'una coronació reial. És l'enlairament que havia anunciat quan deia als que havien sentit la veu que venia del cel com un tro: *I jo, quan seré enlairat damunt la terra, atrauré tothom cap a mi. Deia això indicant de quina manera havia de morir* (Jn 12,32-33). L'inici d'aquesta tercera part té un títol, que són les paraules de Pilat reconeixent el paper que li és assignat: *El que he escrit està escrit*. I aquesta secció, corresponent a l'entronització del rei, té un silenci molt remarcable, el dels seus opositors que, un cop crucificat, callen ben al revés del que llegim en els evangelis de Marc, Lluç i sobretot de Mateu. Només hi ha presents les persones a les que els correspon per l'ofici litúrgic: els que treuen o posen els vestits, els que fan de testimonis, els que l'ungeixen i els que han escoltat les paraules de l'Ungit. Ha de quedar ben clar que ara entrem a la cerimònia de l'entronització en la que hi ha tots els elements litúrgics corresponents.

A // A' En tota cerimònia d'entronització hi ha un canvi de vestits. És la investidura. Els oficials del despullament són els soldats, uns pagans, que en fan quatre parts del mantell (les quatre parts del mon?) i mantenen sencera *la túnica sense costura teixida d'una sola peça*. Aquesta túnica no es pot partir perquè simbolitza la fe. Per això, en el llac, Pere, quan descobreix en la barca que Aquell que hi ha a la vora és el Senyor, *es cenyí la túnica, doncs estava nu, i saltà al mar (tunicam succinxit se, erat enim nudus, et missit se et salivit in mare, Jn 21, 7[d05])*.

Els oficials del revestiment són uns altres: Josep d'Arimatea i Nicodem. Aquests li posaran unes faixes o cintes (ὀθονίαις) amarades d'aromes i embolicades en el cos, les mateixes faixes (ὀθόνια) que Pere veurà *aplanades en el sepulcre separades del mocador del cap*, el qual veurà lligat «en el lloc» (Jn 20,6-8). Acarem els dos textos referents al despullament i revestiment del rei.

Els soldats, quan hagueren crucificat Jesús, van agafar el seu mantell i en feren quatre parts, una per a cada soldat, i també prengueren la túnica. Però la túnica era sense costura, teixida d'una sola peça de dalt a baix, i es digueren entre ells: –No l'esquincem; sortegem-la a veure a qui toca. (Jn 19,23-24)

Llavors van prendre el cos de Jesús i l'amortallaren amb una bena amarada de les espècies aromàtiques, tal com és costum d'enterrar entre els jueus. (Jn 19,40)

Veiem doncs que li treuen els vestits però no destrueixen la túnica pel valor simbòlic que té i després l'embolcallen amb la cinta o les faixes que el lliguen. No obstant, com observem en la resurrecció (igual que amb Llätzer) no estarà lligat, perquè Pere veurà les cintes aplanades a terra. El mocador del cap (sudari), en canvi, ja no el veurà «en el cap» sinó en «el lloc». Aquest lloc amb article serà el temple?

B // B' La segona part d'aquesta cerimònia d'entronització, en una coronació profana, seria la lectura de la butlla amb què el candidat és proclamat rei. En el relat evangèlic de Joan aquest pas es realitza constatant **l'acompliment de les escriptures**. La cita bíblica és triple: la primera abans de la mort quan l'hagiògraf s'adona del repartiment de la túnica (Jn 19,23c-24), moment en què hi veu l'acompliment del Salm 22,19. Les altres dues cites són després de la mort, que és la culminació de l'enlairament: quan *un dels soldats li traspassà el costat amb un cop de llança*, l'evangelista hi veu l'acompliment d'aquella disposició que a l'anyell pasqual *no se li havia de trencar cap os* (Ex 12,46; Nm 9,12) i també la benedicció del just en el Salm 34,21; i també hi descobreix l'altre fragment de l'Escriptura que diu *Miraran aquell que han traspassat* (Za 12,10). En el cerimonial sagrat de la consagració del rei aquestes cites acomplertes tenen la funció de representar la butlla escrita i proclamada de la coronació reial.

S'havia de complir el que diu l'Escriptura: S'han repartit entre ells els meus vestits; s'han jugat als daus la meva roba. Això és el que van fer els soldats. Vora la creu de Jesús hi havia la seva mare i la germana de la seva mare, Maria, muller de Cleofàs, i Maria Magdalena. (19,24-25)

En efecte, tot això va succeir perquè s'havia de complir allò que diu l'Escriptura: No li han de trencar cap os. I en un altre lloc l'Escriptura diu: Miraran aquell que han traspasat. Després d'això, Josep d'Arimatea, que era deixeble de Jesús però d'amagat per por dels jueus, va demanar a Pilat l'autorització per a treure el seu cos de la creu. Pilat hi va accedir. Josep, doncs, hi anà i va treure de la creu el cos de Jesús. També hi va anar Nicodem, el qui temps enrere havia visitat Jesús de nit, i portà una barreja de mirra i àloe, que pesava unes cent lliures. (19,36-39)

No es fa una cerimònia legal sense uns testimonis que signin l'acta. L'escena de la crucifixió presenta dos grups de testimonis, el primer format per dues dones: Maria, muller de Cleofàs, i Maria Magdalena, i l'altre està format per dos homes, Josep d'Arimatea i Nicodem. Maria, en canvi, en qualitat de mare del rei, té un lloc preferent i se la menciona primera de tot. El segon conjunt de testimonis, que són els dos homes, porten una quantitat de mirra i àloe per ungir el cos. Aquest cos que ungien no era el cos físic (σαρξ) sinó el cos lliurat (σῶμα), que és el del rei que estaven entronitzant. A ells els corresponia la funció d'ungir-lo. Cent lliures, que si és real corresponen a una trentena de quilos, és un volum tan gran que hem de pensar segurament en llenguatge simbòlic. Es tracta del màxim personatge.

C // C' Veiem també una doble proclamació humana i divina. Com tot el que estem analitzant, estan posades en paral·lel en aquesta estructura literària.

El rei, com que és realment home, no descuida el detall de veure la seva mare i la confia al deixeble que hi ha al costat d'ella, perquè està preocupat per la situació de la mare quan aquesta quedi sense l'empara legal del fill (19,26-27) // És realment «Senyor» ja que el que ho veié *en dóna testimoni i el seu testimoni és digne de crèdit* (19,33-35).

Acarem els dos textos:

Quan Jesús veié la seva mare i, al costat d'ella, el deixeble que ell estimava, digué a la mare: --Dona, aquí tens el teu fill. Després digué al deixeble: --Aquí tens la teva mare. I d'aleshores ençà el deixeble la va acollir a casa seva. (19,26-27)

... però un dels soldats li traspassà el costat amb un cop de llança, i a l'instant en va sortir sang i aigua. El qui ho veié en dóna testimoni, i el seu testimoni és digne de crèdit. Ell mateix sap que diu la veritat, perquè també vosaltres cregueu. (19,34-35)

Aquest relat ha estat escrit d'aquesta manera perquè el lector i la comunitat receptora cregui que és home i que és Fill de Déu. És home car es preocupa de la seva mare i del deixeble que estima, i és Déu perquè el que ho contempla des del peu de la creu testimonia el que ha vist perquè creguem.

D Arribem al centre de l'entronització. Són les paraules del que ha estat enlairat. No té res a dir per ell mateix perquè la seva identitat és la seva missió. Per això palesa la seva condició d'Enviat. Sap que tot s'ha realitzat d'acord al disseny de l'Escriptura i així ho proclama: tot s'ha complert (τετέλεσται). I aquest mot, en l'escrit, apareix dues vegades. Tot això està al centre d'aquest tercer element. L'evangelista afegeix encara dos elements nous: que la coronació reial del Jesús enlairat es va produir precisament en la vigília d'una diada *solemníssima* i que del costat del crucificat en va sortir sang i aigua.

Transcrivim el text:

*Després d'això, Jesús, sabent que tot s'havia realitzat, perquè s'acabés de complir l'Escriptura, va dir: --Tinc set. Hi havia allà un gerro ple de vinagre. Van posar al capdamunt d'un manat d'hisop una esponja xopa d'aquell vinagre i la hi acostaren als llavis. Quan Jesús hagué pres el vinagre, va dir: **-Tot s'ha complert.** Llavors inclinà el cap i va lliurar l'esperit. Per als jueus era el dia de la preparació, i els cossos no es podien quedar a la creu durant el repòs del dissabte, més quan **aquell dissabte era una diada solemníssima.** Per això els jueus van demanar a Pilat que trenquessin les cames dels crucificats i traguessin els seus cossos. Hi anaren, doncs, els soldats i van trencar les cames del primer i les de l'altre que havia estat crucificat amb Jesús. Quan arribaren a Jesús, es van adonar que ja era mort i no li trencaren les cames, però un dels soldats li traspassà el costat amb un cop de llança, i a l'instant **en va sortir sang i aigua.** (19,28-34)*

SEGONA PART

MIRADA DE CONJUNT

Avui les màquines de fotografiar ofereixen la possibilitat de fer el «zoom» per veure el conjunt d'un paisatge o per acostar-se a l'objectiu.

Com que fins ara hem mirat els detalls serà bé que contemplem el conjunt.

a Hi havia un hort.

1.- Primer element: L'EXALTACIÓ (Obra del Pare).

Títol: Jesús sabia el que li havia de passar: Ell és l'envia't (18,4a).

Paraules del Senyor. Jesús respon a Annàs: *He parlat obertament* (Ἐγὼ παρρησίᾳ λελάληκα τῷ κόσμῳ). Reafirmació davant del guarda que l'ha pegat: *He parlat bé* (καλῶς, 18,19-24).

2.- Segon element: LA GLORIFICACIÓ (Obra del Fill).

Títol: Què és la veritat? (18,38a)

Paraules del Senyor davant Pilat. El poder ve de dalt (Οὐκ εἶχες ἐξουσίαν κατ' ἐμοῦ οὐδεμίαν εἰ μὴ ἦν δεδομένον σοι ἄνωθεν 19,11).

3.- Tercer element: L'ENTRONITZACIÓ (Obra de l'Esperit).

Títol: El que he escrit està escrit: (19,22).

Paraules del Senyor: *Tot s'ha complert* (τετέλεσται [2 v]). Tot estava a punt per aquella diada solemníssima (ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ σαββάτου,(19,28-32).

z Hi havia un hort.

RECAPITULACIÓ

Tornem a contemplar aquest relat de l'evangeli de Joan en el que, mentre ens descriu la passió i mort de Jesús, endevinem que ens va donant tots els elements d'una coronació reial. Això ho fa l'evangelista fent servir un recurs literari que consisteix en dividir el relat en tres parts i en posar en cada una d'elles, de manera concèntrica, els elements de la litúrgia semblants als que es posarien en la coronació d'un rei o en la investidura d'un general. Els elements són els següents:

1.- L'EXALTACIÓ és la presentació del personatge. Comença amb un títol: JESÚS SABIA EL QUE HAVIA DE PASSAR.

Segueixen els passos de la presentació de Jesús. Més que presentar-lo als jueus del temps de la passió, l'evangelista el presenta a la comunitat que llegeix l'evangeli, que en diem joànica.

A Presentació del candidat. És ell (*Sóc jo*, per dues vegades, davant els que l'anaven a cercar... // *Sóc rei* en resposta a Pilat, que li ho pregunta.). Cal que tothom sàpiga de qui parlem, qui és l'enviat i qui és el que serà proclamat rei. És la presentació del personatge. L'evangelista que pensa sobretot en la comunitat receptora d'aquest anunci posa en boca de Jesús dues vegades «*Jo sóc*» amb tal força, que fa aturar els que l'anaven a detenir. Per això mateix davant Pilat afirmarà «*Sóc rei*» a la pregunta del governador. Amb la resposta contundent aquest queda també desconcertat i li fa una pregunta sense interessar-se per la resposta.

B Veiem també que l'evangelista proclama dues vegades que «*calia que es complissin les paraules que ell havia dit*», primer abans del judici a casa de Caifàs i després abans del judici a casa de Pilat. D'aquesta manera va definint per a la comunitat que llegeix aquest escrit que

aquest que serà proclamat rei sap on va, sap el que es fa i que res no agafa desprevingut.

C Per contrast hi ha les dues negacions de Pere, en les que fa servir les mateixes paraules de Jesús però en negatiu. Pere, per dues vegades, diu «*Jo no sóc*» que és la paraula just contrària al *Jo sóc* de Jesús (compareu ἐγώ εἰμι de Jesús amb οὐκ εἰμι de Pere).

D Al centre d'aquesta inclusió (estructura), hi ha la proclamació amb les paraules solemnes de Jesús mateix responent a la pregunta de Caifàs. No sols diu qui és ell sinó que explica quins són els testimonis que poden parlar d'ell: *Jo he parlat al món obertament. Sempre ensenyava a les sinagogues i en el temple, on es reuneixen tots els jueus. Mai no he dit res d'amagat. Per què em preguntes a mi? Pregunta als qui m'escoltaven què és el que jo deia; ells saben quines coses he dit* (18,20-21). I encara, després de rebre la bufetada d'un dels guardes, reafirma que el que ell ha dit és la veritat (18,23). Ja tenim clarament presentat aquest que ha d'ésser proclamat rei.

2.- La GLORIFICACIÓ és la demostració de la idoneïtat del personatge. Comença amb un títol del capítol: **QUÈ ÉS LA VERITAT?**

A Com que la reialesa de Jesús serà molt diferent dels poders d'aquest món, el primer pas és demostrar la feblesa del governador. Aquest no porta la iniciativa i cedeix a les pressions dels poderosos. Aquest acte comença quan Pilat no troba res per inculpar Jesús i per altra banda el fa assotar, i acaba quan no troba res per inculpar-lo i el fa crucificar. Ja tenim la primera resposta a la pregunta inicial. La pregunta era: què és la veritat? I la primera resposta és que el poderós no té el poder i el condemnat és innocent.

Els guardes fan el primer signe, el de la coronació: una corona d'espines i un mantell de porpra. Allò que hauria semblat una burla esdevé un signe. El rei ha estat coronat a espatlles del governador. Més endavant ell mateix farà escriure un rètol per penjar-lo a la creu que dirà *Jesús de Natzaret, rei dels jueus*. Tot i que aquest escrit és molt protestat pels jueus, Pilat el manté i el fa mantenir perquè, als ulls de l'evangelista, és la proclama que ve de Déu mateix. Així la comunitat que llegeix l'evangeli veu la creu com a signe de l'exaltació (Jn 12,32-33) i el rètol ho confirma. També ho escenificaran els altres dos crucificats que li cediran el lloc central (lloc que, pel que sembla, hauria hagut d'ocupar Barrabàs).

B Pilat, que ja ha palesat la seva manca d'autoritat, es converteix en el «servidor» que explicarà al poble, entrant i sortint, que Aquell del qual s'està explicant la idoneïtat *és home i és rei* i li correspon proclamar-ho solemnement. Es nota molt el contrast entre la fermesa del governador en presentar Jesús al poble dient primer *heus ací l'home* i després *heus ací el rei* (ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος ἶδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν) amb les protestes de la multitud. Pilat no cedeix en res quan el que està en joc és la proclamació de la humanitat i la reialesa de Jesús. Pilat, feble davant el poble, no cedeix quan se li assigna la funció profètica.

C Al centre d'aquesta segona escena hi ha el diàleg entre Pilat i Jesús. Poder o autoritat. Pilat té el poder i Jesús l'autoritat. Aquesta autoritat li ve perquè coneix l'autoria de les seves paraules: tot poder ve del Pare. Ho reconeix dient-li al que l'interroga: *No tindries cap poder sobre mi, si no l'haguessis rebut de dalt. Per això, el qui m'ha entregat a tu és culpable d'un pecat més gran* (19,11).

Ni l'oposició del poble ni la covardia de Pilat no fan ombra a la grandesa d'aquest que serà entronitzat com a rei. Jesús posa en pràctica

aquelles paraules que ell mateix havia dit als jueus: *Com podeu creure vosaltres que accepteu els honors els uns dels altres i no cerqueu la glòria que ve del Déu únic?* (Jn 5,44). Aquesta és la seva grandesa i aquest serà el senyal que tindrà la comunitat cristiana, lectora de l'evangeli, per interpretar la crucifixió en clau de glorificació.

3.- L'ENTRONITZACIÓ és el moment en què el nou rei rep les insígnies en la solemne (*solemnísima*) celebració ritual. Comença, igual que en les escenes anteriors, amb un títol: *el que he escrit, ja està escrit*. És la ratificació de la cosa ja decidida. Cal remarcar un fet que distancia aquest evangeli dels sinòptics. A partir d'aquest moment no hi ha cap oposició del poble. Ara, només és moment de celebració.

A Tota investidura comença per un canvi de vestits. En aquest cas, el canvi de vestimentes és molt significatiu perquè del mantell en fan quatre parts (les quatre parts del món), però la túnica es manté sencera perquè la túnica és la fe (Ef 4,24). Aquesta túnica l'hauran d'anar revestint tots els creients començant per Pere a la vora del llac, el qual se la posa en el moment que reconeix el ressuscitat (Jn 21,7). Els oficials són soldats del governador, pagans per tant, que són introduïts com a nous sacerdots del nou regne. Després serà revestit amb les faixes d'amortallar i el sudari. Pere serà testimoni que aquestes faixes (lligams) no l'han pogut retenir perquè les troba aplanades sobre la pedra i el sudari el troba lligat no en el cap de Jesús sinó en «el lloc» (Jn 20,6-8). Les espècies aromàtiques en quantitat ingent seran l'altre signe de la reialesa d'aquell cos lligat que es deslligarà als ulls de Pere.

B El segon pas de tota investidura és la lectura de la butlla reial. En aquest moment es proclama el nou rei o governador. És el torn de la Paraula de Déu manifesta en tres passatges. El primer és l'acompliment

del Salm 22,19 (el mateix salm que pronuncia el crucificat segons l'evangeli de Mateu i Marc (*Déu meu, Déu meu, perquè m'heu abandonat?*). El creient, quan veu que els soldats es reparteixen els vestits, s'adona de l'acompliment del salm i ho manifesta solemnement dient: *S'havia de complir el que diu l'Escriptura* (19,24). La segona i tercera cita de l'Escriptura es proclamen juntes després que el soldat ha travessat amb la llança el cos del crucificat. L'evangelista hi veu l'acompliment d'aquella disposició de la llei de Moisès segons la qual a l'anyell pasqual *no se li havia de trencar cap os* (Ex 12,46; Nm 9,12), la Benedicció del Just en el Salm 34,21, i l'altre lloc de l'Escriptura que diu *Miraran aquell que han traspassat* (Za 12,10). Ja tenim doncs la Butlla escrita i proclamada, que no és altra que la mateixa paraula de Déu que ens ha vingut per l'escriptura.

Aquest ritual no es realitza d'amagat sinó que, com correspon, es fa davant d'uns testimonis. La seva mare, Maria, no té valor com a testimoni per l'estreta relació familiar, però, tot i això, ocupa un lloc preferent per ésser la mare del rei proclamat. La repartició és equitativa. Els testimonis són dues dones i dos homes. Les dues dones són Maria, la muller de Cleofàs i Maria Magdalena, i els dos testimonis homes seran Josep d'Arimatea i Nicodem. Els correspon representar tota la humanitat en aquesta investidura reial del Senyor. Aquests dos homes porten una quantitat gran d'ungüent, cent lliures (uns trenta quilos) Ja es veu que aquesta quantitat tan gran és perquè l'Ungit és de la més alta dignitat. És la màxima unció, una unció reial.

C Abans de procedir al centre de l'entronització, l'evangelista ens presenta el doble vessant, humà i diví.

El vertent humà es manifesta quan s'adona de la seva mare i la deixa en mans del *deixeble que estimava*. El relat podria interpretar-se des de l'angle jurídic com que Maria queda sense fill i sense protecció legal,

però també es pot contemplar l'aspecte teològic (potser més probable), que és manifestar la naturalesa humana d'aquest rei a fi que els docetes (que no creien que Jesús fos home vertader) lectors de l'evangeli no poguessin esgrimir aquesta crucifixió tan simbòlica per negar la natura humana d'aquest rei.

El vertent diví es palesa per un símbol i una paraula que l'acompanya. El símbol és la sang i l'aigua que surten del costat de Jesús després que el soldat li ha clavat la llançada i la paraula que ho corrobora és el testimoni de fe del qui està present i contemplant l'ofici litúrgic. Proclama: *El qui ho veié en dóna testimoni, i el seu testimoni és digne de crèdit. Ell mateix sap que diu la veritat, perquè també vosaltres cregueu* (19,35).

D Arribem al centre d'aquest gran cerimònia. Ja ens diu l'hagiògraf que era la vigília d'una *diada solemníssima i els cossos no podien quedar en la creu*. Els oficiants de la cerimònia encara fan un gest per subratllar la humanitat de l'anyell que carrega damunt seu el pecat del món. Donen al nou rei una esponja xopa de vinagre i li acosten als llavis (Sl 22,16) a fi que s'acabi de realitzar aquell salm que Jesús hauria iniciat (segons Mateu i Marc) com a càntic de reialesa. Aquest salm acaba de proclamar la seva sobirania si es llegeix fins al final. Escoltem-ne la darrera part:

*Ho tindran present i tornaran al Senyor
tots els països de la terra,
es prosternarà davant seu gent de totes les nacions.*

**²⁹ Perquè la reialesa és del Senyor:
ell és el sobirà dels pobles.**

**³⁰ Els qui estan plens de vida l'adoren,
s'agenollen davant d'ell els moribunds
i el qui ja no es pot revifar.**

³¹ *Una descendència donarà culte al Senyor;
parlaran d'ell a aquesta generació.*
³² *Vindran a anunciar la seva bondat
al poble que ha de néixer, i diran:
«El Senyor ha fet tot això!» (Sl 22,28-32).*

La paraula central de Jesús és lacònica i contundent. Diu tan sols un Amén. *Tot s'ha realitzat* (τετέλεσται). El gest complementa la litúrgia: *Inclinà el cap i va lliurar l'esperit.*

CONCLUSIÓ

Hi ha tres frases misterioses en el relat de la passió segons Joan. Cada una d'elles ve a ésser el títol o l'encapçalament de cada una de les tres escenes. Es poden considerar introduccions al pas següent. Així:

Jesús sabia el que li havia de passar introdueix l'escena de l'exaltació:

El qui és. L'enviat. El que fa retrocedir els que el volen detenir i fa retrocedir Pilat. Respon al Pare i al Regne. *Sóc jo // Sóc Rei*. Pere entra en escena per contrast: El que «no és» (igual que Joan Baptista en Jn 1,20-21).

Què és la veritat? introdueix l'escena de la glorificació:

La veritat és que el poder ve del Pare. El qui té el poder és del Fill de Déu i no Pilat. Pilat entra en escena per contrast: és el qui no té poder i cedeix (que entra i surt com un criat per mostrar aquest *home i rei* al món). Pilat el proclama *Home i Rei*. El rebuig reiterat dels jueus, que només es dona en aquesta segona part, encara remarca més el poder de Déu manifestat en Jesús.

El que està escrit està escrit és el rètol solemne que introdueix l'escena de l'entronització:

A partir d'aquí desapareixen tots els opositors (en contrast amb els sinòptics).

Enlairat i reconegut: l'escriptura testimonia aquest crucificat-exaltat (Jn 12,32-33) en el que tot s'ha acomplert. És l'obra de l'Esperit. Els deixebles (dones i homes) entren en escena per complementar el testimoni: han vist l'home que es desprèn de la mare i han vist el Fill de Déu perquè creguem. I fan la darrera cerimònia reial: ungir-lo i revestir-lo.

EPÍLEG

La comunitat de Joan

Per què un relat tan ple de simbolismes reials per explicar a uns cristians de la primera Església la condemna i crucifixió d'un home? Perquè, segons sembla, la comunitat receptora d'aquest evangeli estava tan masegada per la persecució que els calia algú que, en comptes d'explicar-los una història, els ajudés a llegir la seva realitat. Calia que *no sucumbissin en la prova*. Amb aquest escrit, l'evangelista pretenia fer-los entendre que el sofriment d'ells –que era tal que els qui els mataven *pensaven donar glòria a Déu* (Jn 16,1-2)– valia tant com el de Jesús l'Ungit i que ells també eren, com ell, cridats i enviats i participaven del mateix reialme com a fills estimats. Un evangeli per donar consol als creients afligits, com podeu endevinar.

La lectura d'una mort en clau de resurrecció

Això és el mateix que fem nosaltres quan enterrem algú estimat. En comptes de parlar de la malatia i el sofriment en els hospitals, descrivim com havia bastit la unitat de la família fins i tot en la feblesa de la malatia i com va acomiadar-se de tots. Valorem el sentit que ha tingut la vida del qui hem conegut i ens ha estat pres. Tant se'ns en dóna dels detalls dels patiments i les xacres. Aquest és, doncs, l'estil de l'evangelista Joan.

Índex

PRIMERA PART

Introducció	5
1 Els relats de la Passió en els evangelis de Mateu i Marc	5
2 La doble obra de Lluc (Evangeli i Actes)	6
L'Evangeli de Joan	
1 Una nova manera de llegir des de l'arquitectura literària	9
2 Un ritual amb tres elements	10
Primer element: L'Exaltació (Obra del Pare).....	12
Segon element: La Glorificació (Obra del Fill).....	17
Tercer element: L'Entronització (Obra de l'Esperit)	22

SEGONA PART

Mirada de conjunt	29
Recapitulació	30
1 L'Exaltació	30
2 La Glorificació	31
3 L'Entronització	33
Conclusió	37
Epíleg.....	38

